**УДК 347.7:004.8** **DOI https://doi.org/10.32782/2522-9656/2026-20-3**

**Дедюєва Дедюєва Наталія Вадимівна,**
студентка 1 курсу магістратури факультету
соціології і права
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського»

**Владикін Олександр Насирбегович,**
кандидат юридичних наук, доцент кафедри
інтелектуальної власності та приватного права
факультету соціології і права
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського»
ORCID ID: 0000-0003-2098-3529

# AI-КЛОНУВАННЯ ГОЛОСУ ЯК ОБ'ЄКТ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ: ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ ТА НАПРЯМИ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ

# AI VOICE CLONING AS A SUBJECT OF INTELLECTUAL PROPERTY LAW: ISSUES OF CLASSIFICATION AND APPROACHES TO LEGAL PROTECTION

**Анотація.** Статтю присвячено дослідженню правової природи AI-клонування голосу та визначенню меж застосування до цього явища інструментів права інтелектуальної власності. Технології генеративного штучного інтелекту дозволяють створювати синтетичні голоси, які практично не відрізняються від голосу конкретної особи, водночас традиційні механізми охорони авторських і суміжних прав орієнтовані переважно на твір, виконання або фонограму. Внаслідок цього виникає правова невизначеність щодо того, чи охоплює чинне законодавство випадки, коли AI-модель генерує нові висловлювання голосом певної особи без безпосереднього копіювання її первинного запису, а також хто саме має право контролювати таке використання.

Обґрунтовано, що голос фізичної особи не є самостійним об'єктом авторського права, однак його фіксація й використання можуть одночасно зачіпати суміжні права виконавця і виробника фонограми, право на особисту ідентичність та режим захисту персональних даних. Запропоновано розглядати правові ризики AI-клонування на двох взаємопов'язаних стадіях: використання записів для навчання моделі та створення і поширення синтетичного голосу. Встановлено, що класичні конструкції відтворення виконання або фонограми можуть бути ефективними на першій стадії, проте не завжди охоплюють результат генерації, якщо він є новою звуковою фіксацією, яка лише імітує вокальні характеристики певної особи.

Проаналізовано український режим права особливого роду на неоригінальні об'єкти, згенеровані комп'ютерною програмою, положення законодавства Європейського Союзу про інтелектуальний аналіз тексту і даних, прозорість синтетичного контенту та обов'язки провайдерів моделей загального призначення. Обґрунтовано необхідність закріплення права

на голос як особистого немайнового права, запровадження спеціального режиму цифрових реплік виконання та встановлення пріоритету прав носія вокальної ідентичності над правами на синтетичний результат. Запропоновано розглядати згоду на запис виконання і згоду на створення AI-клону голосу як окремі правові дії, які не можуть автоматично поглинатися одна одною.

**Ключові слова:** штучний інтелект, цифрові правовідносини, вокальна ідентичність, виконання, фонограма, суміжні права, цифрова репліка, біометричні дані, дипфейк.

Abstract. This article examines the legal nature of AI voice cloning and determines the limits of applying intellectual property law instruments to this phenomenon. Generative artificial intelligence technologies make it possible to create synthetic voices that are virtually indistinguishable from a specific person’s voice, while traditional mechanisms for protecting copyright and related rights are primarily focused on a work, a performance, or a phonogram. As a result, legal uncertainty arises as to whether current legislation covers cases where an AI model generates new utterances using a specific person’s voice without directly copying their original recording, as well as who exactly has the right to control such use.

It is argued that a natural person’s voice is not an independent object of copyright; however, its fixation and use may simultaneously infringe upon the related rights of the performer and the phonogram producer, the right to personal identity, and personal data protection regulations. It is proposed to consider the legal risks of AI cloning in two interrelated stages: the use of recordings to train the model and the creation and distribution of a synthetic voice. It has been established that traditional legal frameworks for the reproduction of a performance or a phonogram may be effective at the first stage; however, they do not always cover the result of generation if it constitutes a new sound recording that merely imitates the vocal characteristics of a specific individual.

The study analyzes the Ukrainian legal regime governing special rights to non-original works generated by computer programs, as well as provisions of European Union legislation on text and data analysis, transparency of synthetic content, and the obligations of providers of general-purpose models. The paper justifies the need to enshrine the right to one’s voice as a personal non-property right, to introduce a special legal regime for digital replicas of performances, and to establish the priority of the rights of the bearer of vocal identity over the rights to the synthetic result. It is proposed that consent to record a performance and consent to create an AI voice clone be treated as separate legal acts that cannot automatically be subsumed by one another.

**Key words:** artificial intelligence, digital legal relations, vocal identity, performance, phonogram, neighboring rights, digital replica. biometric data, deepfake.

**Постановка проблеми.** Стрімкий розвиток технологій генеративного штучного інтелекту, зокрема систем AI-клонування голосу, актуалізує комплекс правових питань, які чинне законодавство більшості держав, включно з Україною, поки що не вирішує в повному обсязі. Сучасні нейронні архітектури дозволяють створювати синтетичне мовлення, яке за тембром, інтонацією та ритмом практично не відрізняється від голосу конкретної особи, що перетворює вокальну ідентичність на самостійний об’єкт економічної експлуатації. Традиційні механізми авторського і суміжного права, сформовані навколо конкретного твору, виконання або фонограми, не завжди охоплюють випадки, коли AI-модель генерує нові висловлювання голосом особи без безпосереднього копіювання її первинного запису. Додаткову складність породжує міжгалузевий характер проблеми: голос одночасно може розглядатися як елемент

виконання, персональні або біометричні дані, атрибут особистої ідентичності та об'єкт договірних відносин. Відсутність чіткої ієрархії між цими правовими режимами ускладнює визначення суб'єкта, який має право контролювати використання синтетичного голосу, та ефективний захист як професійних виконавців, так і приватних осіб.

**Аналіз останніх досліджень та публікацій.** Проблематика правового регулювання AI-клонування голосу перебуває на перетині авторського і суміжного права, права інтелектуальної власності на комп'ютерні програми, цивільного захисту особистих немайнових благ та інформаційного права. У вітчизняній доктрині сформовано вихідні підходи до правового статусу AI-згенерованих результатів, однак охорона вокальної ідентичності як самостійного об'єкта залишається недостатньо розробленою. Ю. М. Бисага, Д. М. Бєлов і В. В. Заборовський аналізують вплив штучного інтелекту на авторські та суміжні права, констатуючи ускладнення традиційних підходів до визначення авторства, належності прав і відповідальності за порушення. Водночас специфіка голосу як засобу індивідуалізації особи та об'єкта суміжних прав у дослідженні не розкривається [1]. М. В. Парасюк обґрунтовує, що діпфейки можуть порушувати честь, гідність, репутацію, зображення та приватність особи, проте голос розглядається лише як елемент цифрової ідентичності, а не як самостійний об'єкт права інтелектуальної власності [2]. У статті про еволюцію правового захисту творчості досліджується перехід від copyright до концепції concept-right у зв'язку з розвитком генеративного штучного інтелекту. Водночас запропонований підхід має переважно загальнотеоретичний характер і не пропонує механізму захисту голосу від несанкціонованого AI-клонування [3].

Отже, відсутнє комплексне дослідження, яке б поєднувало зазначені напрями крізь призму AI-клонування голосу та визначало вокальну ідентичність як самостійний об'єкт охорони. Саме ця прогалина зумовлює необхідність подальшого дослідження в межах цієї статті.

**Метою статті є** комплексний аналіз правової природи AI-клонування голосу, виявлення прогалин у чинному механізмі захисту голосу як об'єкта суміжних прав, особистих немайнових прав та персональних даних, а також формулювання науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення українського законодавства з урахуванням європейських стандартів регулювання штучного інтелекту.

**Виклад основного матеріалу.** Розвиток генеративних технологій змінив правове значення голосу в цифровому середовищі: об'єктом економічної експлуатації стає не лише виконання або фонограма, а й впізнавана вокальна ідентичність особи. AI-клонування дозволяє створювати синтетичні моделі, здатні генерувати нові висловлювання голосом конкретної людини без її участі, що

актуалізує питання правової охорони тембру, інтонаційної манери, ритму та інших ідентифікуючих характеристик голосу. Американське Відомство з авторського права визначає цифрову репліку як аудіо-, відео- або візуальний матеріал, цифровим способом створений чи змінений так, щоб реалістично, але неправдиво зображати певну особу, і констатує недостатність традиційних правових засобів для захисту від такого використання голосу або зовнішності [4].

*Правова природа голосу.* Голос не є твором у розумінні авторського права, оскільки природний тембр або манера мовлення не є результатом інтелектуальної творчої діяльності, вираженої в об’єктивній формі. Подібність синтетичного звучання до голосу певного артиста не означає відтворення твору або порушення авторського права. Водночас голос може бути способом створення усного твору, засобом здійснення виконання, складовою фонограми, персональними даними та атрибутом особистої ідентичності, що зумовлює міжгалузеву правову кваліфікацію AI-клонування [4, 5].

Найбільш очевидний зв’язок голосу з інтелектуальною власністю виникає у сфері суміжних прав. Відповідно до міжнародних стандартів виконавець має виключні права дозволяти фіксацію незаписаного виконання, пряме або опосередковане відтворення виконання, зафіксованого у фонограмі, його розповсюдження та інтерактивне надання публіці. Охороняється, однак, не абстрактне звучання голосу, а конкретне виконання та його фіксація. Отже, суміжні права забезпечують контроль над записом професійної вокальної або мовленнєвої діяльності, але не утворюють загальної монополії виконавця на будь-яке звучання, схоже на його голос [6, 7, 8].

Український Закон «Про авторське право і суміжні права» дотримується аналогічної логіки. Виконання визначено як результат діяльності з артистичного представлення творів, фольклору або художніх образів, а майнові права на виконання охоплюють його фіксацію, відтворення запису, включення зафіксованого виконання до інших об’єктів, розповсюдження та інтерактивне надання доступу. Тому запис голосу професійного актора, диктора або співака може охоронятися як виконання, а відповідний кінцевий звукозапис – як фонограма. Проте голос приватної особи, яка не виконує твір, не завжди відповідатиме законодавчому поняттю виконання. Це підтверджує, що суміжні права є необхідним, але не універсальним інструментом протидії голосовим дипфейкам [5].

Із наведеного випливає розмежування між правом на запис голосу та правом на голос. Перше охороняє виконання або фонограму в межах суміжних прав, друге – саму впізнавану вокальну ідентичність особи. Оскільки AI-клонування дозволяє експлуатувати голос без копіювання первинного запису, традиційна модель права інтелектуальної власності не забезпечує належного захисту вокальної ідентичності.

*Дві стадії використання.* Правову оцінку AI-клонування доцільно здійснювати окремо щодо вхідної стадії, на якій записи голосу збираються та опрацьовуються для навчання моделі, і вихідної стадії, на якій генерується нове аудіо, що може імітувати голос конкретної особи без відтворення первинного запису. На першій стадії створення цифрових копій записів, їх зберігання та технічне опрацювання можуть зачіпати право на відтворення виконання і фонограми. Узгоджені положення до Договору ВОІВ про виконання і фонограми підтверджують, що зберігання охоронюваного виконання або фонограми в електронному середовищі є відтворенням. Юридична оцінка залежатиме від походження записів, умов договору, наявності ліцензії, території використання, технічного характеру операцій та застосовних винятків. Отже, навчання моделі на охоронюваних фонограмах не слід апріорі визнавати порушенням, але воно потребує окремої правової підстави для операцій, що входять до змісту виключних прав [5, 7, 9].

Стаття 3 Директиви ЄС 2019/790 передбачає обов'язковий виняток для дослідницьких організацій та установ культурної спадщини щодо наукового аналізу правомірно доступних матеріалів. Стаття 4 допускає ширше використання, зокрема комерційними суб'єктами, але лише щодо правомірно доступного контенту та за відсутності належного резервування прав правовласником; для онлайн-контенту таке резервування здійснюється, зокрема, машинозчитуваними засобами. Отже, публічна доступність фонограми не є безумовним дозволом на її використання для навчання генеративної моделі [10].

Українське регулювання є вужчим за європейську модель. Чинний режим вільного використання стосується копій творів, виготовлених із законного джерела для пошуку тексту і даних, включених до наукових публікацій або пов'язаних із ними, у дослідницьких цілях. Він не формує загального режиму комерційного аналізу та не поширює аналогічний виняток на всі об'єкти суміжних прав. Український ІР офіс також звернув увагу на те, що національна модель допускає заборону правовласника навіть у науковому контексті, тоді як стаття 3 Директиви 2019/790 передбачає для відповідних наукових суб'єктів обов'язковий виняток. Тому використання записів виконань і фонограм для комерційного навчання голосових моделей в Україні потребує особливо обережної оцінки та, за відсутності іншої законної підстави, дозволу відповідного правовласника [11].

На вихідній стадії правова кваліфікація залежить від того, чи відтворює модель впізнаваний фрагмент фонограми або конкретного виконання, чи генерує нові звуки, які лише імітують тембр, інтонацію і манеру артиста. У другому випадку доведення відтворення охоронюваної фіксації є проблематичним, оскільки високий ступінь слухової ідентичності – здатності середнього слухача розпізнати в синтетичному аудіо голос конкретної людини – не тотожний

юридично значущому копіюванню: синтетичне аудіо може бути незалежною фіксацією інших звуків, створеною без відтворення фрагментів первинної фонограми.

Показовою є справа Lehrman v. Lovo, Inc., де актори озвучування стверджували, що їхні записи були використані для створення й комерціалізації цифрових клонів голосів поза погодженою метою. Суд не визнав синтетичні голоси копіями первинних звукозаписів, оскільки американське право не поширює виключне право на самостійну фіксацію інших звуків, навіть якщо вони імітують охоронюваний запис. Водночас суд не відхилив усі вимоги позивачів: продовжив розгляд претензій про порушення договору, права на публічність за законодавством штату Нью-Йорк, захист споживачів, а також авторсько-правової вимоги щодо використання первинного запису в рекламі Lovo. Щодо використання записів для навчання моделі суд не відхилив вимоги остаточно, а надав позивачам можливість уточнити й конкретизувати свої твердження, щоб з’ясувати, чи можна довести порушення на цій підставі [12].

Наведена справа демонструє не стільки «подвійне порушення», скільки двостадійну асиметрію правового захисту. На стадії навчання можуть порушуватися права на записи та умови договорів, але на стадії генерації традиційний об’єкт суміжних прав іноді вже не відтворюється. Термін «подвійне порушення» доречно використовувати як модель потенційного посягання, а не як презумпцію незаконності технологічного процесу. У конкретній справі одне, обидва або жодне з відповідних використань можуть не становити порушення залежно від правової підстави та технічних характеристик результату.

*Голос і персональні дані.* Запис голосу, за яким можна прямо або опосередковано визначити особу, є персональними даними. Проте його не слід автоматично ототожнювати з біометричними даними. За статтею 4(14) Загального регламенту про захист даних біометричними є персональні дані, отримані внаслідок спеціальної технічної обробки фізичних, фізіологічних або поведінкових характеристик людини, які дають змогу здійснити або підтвердити її унікальну ідентифікацію. Ключове значення мають спосіб і мета обробки: звичайний аудіозапис не завжди є спеціальною категорією даних, тоді як голосовий відбиток, сформований для ідентифікації або автентифікації, за загальним правилом підпадає під посилений режим статті 9 GDPR [13]. AI-клонування голосу не завжди спрямоване на біометричну ідентифікацію особи, оскільки може застосовуватися для синтезу мовлення без встановлення особи мовця. Водночас персоналізована голосова модель ґрунтується на ідентифікуючих характеристиках конкретної людини, що ускладнює однозначну кваліфікацію таких даних. Правова оцінка має враховувати мету обробки, технічну архітектуру моделі, можливість повторної ідентифікації та подальші способи використання.

Закон України «Про захист персональних даних» забезпечує загальну охорону персональних даних, але не містить настільки деталізованої конструкції біометричних даних, як GDPR. Публічне розміщення запису не усуває необхідності окремої правової підстави для його подальшої обробки з іншою метою: згода на публікацію не може тлумачитися як згода на створення AI-моделі, здатної генерувати нові висловлювання від імені особи [14]. Персонально-правовий режим захищає інформаційну автономію людини, але не замінює право інтелектуальної власності та не завжди вирішує питання використання виконання, фонограми, розподілу доходів або ліцензування професійного цифрового двійника. Належна модель охорони має передбачати паралельне застосування різних правових режимів відповідно до їх предмета, а не поглинання одного іншим.

*Український режим AI-об'єктів*. Особливістю українського законодавства є право особливого роду на неоригінальні об'єкти, згенеровані комп'ютерною програмою. Відповідно до статті 33 Закону України «Про авторське право і суміжні права», таким визнається об'єкт, що відрізняється від існуючих подібних об'єктів і створений унаслідок функціонування програми без безпосередньої участі фізичної особи в його утворенні. Синтетична звукова доріжка потенційно може відповідати ознакам такого об'єкта, однак виникнення права особливого роду не легалізує використання чужого виконання, фонограми чи іншого охоронюваного матеріалу. Частина 7 статті 33 прямо пов'язує реалізацію права на згенерований об'єкт із дотриманням прав на твори та об'єкти суміжних прав, використані в процесі його утворення. Отже, розробник не може посилатися на право особливого роду як на підставу усунення відповідальності за незаконне формування навчального набору або використання первинних записів [5].

Ще складнішою є колізія між правом на синтетичний результат і правами особи, голос якої відтворюється. Буквальне застосування статті 33 ЗУ «Про авторське право і суміжні права» може призвести до ситуації, за якої майновий контроль над аудіо належатиме суб'єкту, пов'язаному з комп'ютерною програмою, а носій упізнаваного голосу не матиме спеціального права заборонити експлуатацію власної вокальної ідентичності. Такий результат суперечив би особистісній природі голосу. Тому право особливого роду має діяти лише за умови дотримання не тільки авторських і суміжних прав, а й особистих немайнових прав та прав на персональні дані особи, яка є прототипом синтетичного голосу.

Доцільно законодавчо закріпити правило, за яким виникнення прав на AI-згенерований об'єкт не обмежує і не припиняє права фізичної особи на її ім'я, зображення, голос, репутацію, приватність і персональні дані. Якщо результат дає змогу середньому слухачеві впізнати певну особу або створює

обґрунтоване враження, що вона здійснила відповідне виконання чи висловлювання, його комерційне використання повинно потребувати окремої, конкретної та інформованої згоди цієї особи.

*Європейський підхід*. Регламент ЄС 2024/1689 про штучний інтелект не створює майнового права на голос, але запроваджує вимоги до прозорості синтетичного контенту. Стаття 50(2) зобов’язує провайдерів генеративних систем забезпечувати машинозчитуване маркування та можливість виявлення штучного походження аудіо-, відео-, зображувальних і текстових матеріалів. Відповідно до статті 50(4), особа, яка створює або маніпулює аудіо, відео чи зображенням, що становить дипфейк, має повідомити про це; для очевидно художніх, сатиричних чи вигаданих творів достатньо повідомлення, яке не перешкоджає сприйняттю твору [15]. Маркування не замінює згоди: належно позначений AI-клон може порушувати суміжні права, договір, персональні дані або завдавати репутаційної шкоди. Стаття 50 спрямована на запобігання введенню публіки в оману, а не на визначення належності прав на вокальну ідентичність, тому виконання вимог прозорості саме по собі не легалізує синтетичний голос. Не менш важлива стаття 53 AI Act: провайдери моделей загального призначення повинні запровадити політику дотримання авторського і суміжних прав ЄС, зокрема виявляти та поважати резервування прав за статтею 4(3) Директиви 2019/790, а також оприлюднювати достатньо докладний опис навчального контенту. Хоча це не передбачає автоматичної перевірки кожного об’єкта AI Office, такі вимоги створюють мінімальну інфраструктуру простежуваності, необхідну для реалізації прав виконавців і виробників фонограм [15].

Отже, європейська модель поєднує прозорість походження результату та простежуваність навчальних матеріалів. Водночас вона не усуває прогалину суміжних прав, оскільки впізнавана цифрова репліка голосу може не відтворювати конкретної фонограми; це питання має вирішуватися через національні права особистості, договірні конструкції та спеціальні механізми захисту цифрової ідентичності.

*Порівняльні орієнтири*. Американський підхід традиційно ґрунтується на праві на публічність, яке захищає комерційне використання імені, зображення, голосу та інших ідентифікуючих характеристик особи. Проте його регулювання суттєво відрізняється між штатами, що унеможливлює єдиний федеральний стандарт. У зв’язку з цим Відомство США з авторського права рекомендувало запровадити спеціальний федеральний режим цифрових реплік із захистом усіх фізичних осіб, можливістю ліцензування, судовою забороною, грошовою компенсацією та процедурою повідомлення і видалення контенту [4]. У травні 2026 року до Палати представників було внесено законопроєкт H.R. 8915 – NO FAKES Act of 2026, спрямований на надання особі виключного права

контролювати цифрові репліки її голосу та зовнішності. Станом на дату підготовки статті він залишався внесеним законопроєктом, переданим до Комітету з питань судоустрою, і не набув статусу закону, тому його можна розглядати лише як напрям законодавчого розвитку, а не чинний федеральний стандарт. [16]

Європейським орієнтиром є данська ініціатива щодо доповнення законодавства про авторське право двома спеціальними правами: правом виконавців на захист від реалістичних цифрових імітацій виконання та загальним правом фізичної особи заперечувати проти публічного поширення цифрової імітації її зовнішності або голосу. Проєкт передбачає винятки для пародії, сатири, карикатури та суспільно-політичної критики [17, 18].

Спеціальне право на цифрову репліку дозволяє захищати особу без доведення копіювання конкретної фонограми, але не повинно створювати абсолютну монополію на голос чи обмежувати свободу вираження, пародію, сатиру та журналістику. Воно має охоплювати лише реалістичну й ідентифікуючу імітацію та передбачати критерії пропорційності, зокрема мету використання, ризик введення в оману, характер шкоди та комерційний ефект.

*Українські перспективи*. Чинна редакція ЦК України не закріплює право на голос як окреме поіменоване особисте немайнове право. Водночас частина третя статті 270 ЦК України передбачає відкритий характер системи таких прав, що дозволяє захищати вокальну ідентичність через положення про честь, гідність, приватність, індивідуальність, інформацію та недоторканність особистого життя. Проте це не забезпечує належної правової визначеності щодо AI-клонування [19]. Проєкт рекодифікації цивільного законодавства передбачає пряме визнання права фізичної особи на голос і захист від створення та використання штучно згенерованого голосу без згоди (стаття 318 Проєкту ЦК України). До його ухвалення це лише формує модель, за якою згода на один вид використання голосу не поширюється автоматично на інші, зокрема комерційне використання або створення дипфейку [20].

Оптимальна модель для України має поєднувати особисто-правову та майнову охорону голосу. Право на голос слід закріпити як невідчужуване особисте немайнове право, тоді як конкретні способи його використання можуть надаватися за строковою, територіально та функціонально обмеженою ліцензією. Згода на AI-клонування має бути відокремлена від згоди на запис і традиційне використання виконання, а договір повинен визначати мету створення моделі, допустимі способи використання, територію, строк, порядок винагороди, зберігання даних та механізм видалення голосового профілю. Загальна передача прав на виконання не повинна тлумачитися як дозвіл на створення цифрового двійника.

У Законі «Про авторське право і суміжні права» доцільно закріпити поняття синтетичної репліки виконання – AI-згенерованого або істотно модифікованого результату, який створює враження, що виконання здійснене

конкретним виконавцем. Право контролювати публічне та комерційне використання такої репліки має належати виконавцеві незалежно від копіювання первинної фонограми, однак не повинно охоплювати абстрактний стиль чи техніку виконання за відсутності впізнаваності особи. Слід також установити пріоритет особистих прав над правом особливого роду на AI-згенерований об’єкт: за відсутності згоди носій голосу повинен мати право вимагати припинення використання, видалення матеріалу, заборони подальшої генерації, спростування атрибуції та відшкодування шкоди.

Доцільно запровадити процедуру швидкого реагування на несанкціоновані цифрові репліки, за якою платформа має оперативно обмежувати доступ до спірного контенту, зберігати технічні дані для доказування та надавати завантажувачу можливість подати заперечення. Така процедура має містити гарантії проти зловживань і не застосовуватися до сатири, критики, новинних матеріалів чи інших правомірних форм вираження поглядів.

**Висновки.** AI-клонування голосу виявляє обмеженість традиційного права інтелектуальної власності: воно охороняє конкретне виконання та фонограму, але не забезпечує захисту впізнаваної вокальної ідентичності. Голос не є твором, а схожість синтетичного звучання не дорівнює відтворенню фонограми, хоча використання записів для навчання моделі може зачіпати права виконавця і виробника фонограми.

Правові ризики слід оцінювати за двостадійною моделлю: на стадії навчання – через походження записів, наявність ліцензії, межі договору та застосовність винятків щодо інтелектуального аналізу тексту і даних; на стадії генерації – через використання елементів запису, реалістичність ідентифікації особи, спосіб поширення, мету, згоду та ризик введення публіки в оману. Українське право особливого роду на AI-об’єкти є прогресивним, однак майнове право на синтетичний результат не може переважати над правом людини контролювати використання власного голосу.

Перспективним є закріплення права на голос як невідчужуваного особистого немайнового права з можливістю ліцензування конкретних способів використання, доповненого спеціальним правом виконавця на синтетичну репліку виконання та оперативним механізмом повідомлення і видалення незаконного контенту. Таке поєднання дозволить захистити особистість і професійні інтереси виконавця, не перетворюючи голос на абсолютну монополію та не обмежуючи правомірні форми творчості, сатири, критики й суспільно значущого використання.

**Перелік використаних джерел:**

1. Бисага Ю. М., Бєлов Д. М., Заборовський В. В. Штучний інтелект та авторські і суміжні права. *Науковий вісник Ужгородського національного університету.* Серія: Право. 2023. Вип. 76, ч. 2. С. 299–304. DOI: https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.76.2.47

2. Парасюк М. В. Цивільно-правовий захист особистих немайнових прав у зв'язку з поширенням діпфейків. *Науковий вісник Ужгородського національного університету.* Серія: Право. 2026. Вип. 94, т. 1. С. 367–374. DOI: https://doi.org/10.24144/2307-3322.2026.94.1.49

3. Коваль О.М., Шевчук О.В. Від copyright до concept-right: правова еволюція захисту творчості в еру ШІ. *Наукові інновації та передові технології.* Серія «Право». 2026. № 2(54). DOI: https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-2(54)-3141-3150

4. U.S. Copyright Office. Copyright and Artificial Intelligence. Part 1: Digital Replicas. July 2024. URL: https://www.copyright.gov/ai/Copyright-and-Artificial-Intelligence-Part-1-Digital-Replicas-Report.pdf (дата звернення: 17.09.2026).

5. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 01.12.2022 № 2811-IX : станом на 31 лип. 2026 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text (дата звернення: 17.09.2026).

6. Міжнародна конвенція про охорону прав виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення: укладена в Римі 26 жовтня 1961 р., ст. 7. URL: https://www.wipo.int/wipolex/en/text/295578 (дата звернення: 17.09.2026).

7. Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про виконання і фонограми: прийнятий у Женеві 20 грудня 1996 р. URL: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_227.pdf (дата звернення: 17.09.2026).

8. Директива 2006/115/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 12.12.2006 про право на прокат, право на позичання та деякі суміжні права у сфері інтелектуальної власності. OJ L 376. 27.12.2006. P. 28–35. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32006L0115 (дата звернення: 17.09.2026).

9. Узгоджені положення до статей 7, 11 і 16 Договору ВОІВ про виконання і фонограми. URL: https://www.wipo.int/wipolex/en/text/295690 (дата звернення: 17.09.2026).

10. Директива Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2019/790 від 17.04.2019 про авторське право і суміжні права на Єдиному цифровому ринку. OJ L 130. 17.05.2019. P. 92–125. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32019L0790 (дата звернення: 17.09.2026).

11. Євроінтеграція авторського права та виклики цифрової епохи // Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій. 27.04.2026. URL: https://nipo.gov.ua/ipw2026-ievrointehratsiia-avtorskoho-prava-dyskusia/ (дата звернення: 21.09.2026).

12. Lehrman et al. v. Lovo, Inc., No. 1:24-cv-03770-JPO, 2025 U.S. Dist. LEXIS 131464, Opinion and Order of 10 July 2025, United States District Court for the Southern District of New York. URL: https://law.justia.com/cases/federal/district-courts/new-york/nysdce/1:2024cv03770/621575/45/ (дата звернення: 21.09.2026).

13. Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 від 27.04.2016 про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, статті 4(14), 9. OJ L 119. 04.05.2016. P. 1–88. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32016R0679 (дата звернення: 21.09.2026).

14. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI: станом на 14 черв. 2025 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text (дата звернення: 21.09.2026).

15. Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence. OJ L, 2024/1689, 12.07.2024. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32024R1689 (дата звернення: 21.09.2026).

16. H.R. 8915 – Nurture Originals, Foster Art, and Keep Entertainment Safe Act of 2026, 119th Congress, introduced 20 May 2026. URL: https://www.congress.gov/bill/119th-congress/house-bill/8915 (дата звернення: 21.09.2026).

17. Owning the Self: Denmark's Copyright Turn Against Deepfakes // Schjødt. 02.09.2025. URL: https://schjodt.com/news/owning-the-self-denmarks-copyright-turn-against-deepfakes (дата звернення: 28.09.2026).

18. AI Regulatory Horizon Tracker: Denmark // Bird & Bird. Information accurate to 8 July 2026. URL: https://www.twobirds.com/en/capabilities/artificial-intelligence/ai-legal-services/ai-regulatory-horizon-tracker/denmark (дата звернення: 28.09.2026).

19. Цивільний кодекс України: Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV : станом на 5 серп. 2026 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text (дата звернення: 28.09.2026)

20. Проєкт Цивільного кодексу України: законопроєкт № 15150 від 09.04.2026. Верховна Рада України. Київ, 2026. URL: https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/69837 (дата звернення: 28.09.2026)

**References:**

1. Bysaha, Yu. M., Bielov, D. M., Zaborovskyi V. V. (2023). Shtuchnyi intelekt ta avtorski i sumizhni prava [Artificial Intelligence and Copyright and Related Rights]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu.* Seriia: Pravo. Vyp. 76, ch. 2. S. 299–304. DOI: https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.76.2.47

2. Parasiuk, M. V. (2026). Tsyvilno-pravovyi zakhyst osobystykh nemainovykh prav u zviazku z poshyrenniam dipfeikiv [Civil Law Protection of Personal Non-Property Rights in the Context of Deepfake Dissemination]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu.* Seriia: Pravo. Vyp. 94, t. 1. S. 367–374. DOI: https://doi.org/10.24144/2307-3322.2026.94.1.49

3. Koval, O.M., Shevchuk, O.V. Vid copyright do concept-right: pravova evoliutsiia zakhystu tvorchosti v eru ShI [From Copyright to Concept-Right: The Legal Evolution of Protecting Creativity in the Age of AI]. *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnolohii.* Seriia “Pravo”. 2026. № 2(54). DOI: https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-2(54)-3141-3150

4. U.S. Copyright Office. Copyright and Artificial Intelligence. Part 1: Digital Replicas. July 2024. Retrieved from: https://www.copyright.gov/ai/Copyright-and-Artificial-Intelligence-Part-1-Digital-Replicas-Report.pdf

5. Pro avtorske pravo i sumizhni prava : Zakon Ukrainy vid 01.12.2022 № 2811-IX : stanom na 31 lyp. 2026 r. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text

6. Mizhnarodna konventsiia pro okhoronu prav vykonavtsiv, vyrobnykiv fonohram i orhanizatsii movlennia: ukladena v Rymi 26 zhovtnia 1961 r., st. 7. Retrieved from: https://www.wipo.int/wipolex/en/text/295578

7. Dohovir Vsesvitnoi orhanizatsii intelektualnoi vlasnosti pro vykonannia i fonohramy: pryiniatyi u Zhenevi 20 hrudnia 1996 r. Retrieved from: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_227.pdf

8. Dyrektyva 2006/115/YeS Yevropeiskoho Parlamentu ta Rady vid 12.12.2006 pro pravo na prokat, pravo na pozychannia ta deiaki sumizhni prava u sferi intelektualnoi vlasnosti. OJ L 376. 27.12.2006. P. 28–35. Retrieved from: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32006L0115

9. Uzghodzheni polozhennia do statei 7, 11 i 16 Dohovoru VOIV pro vykonannia i fonohramy. Retrieved from: https://www.wipo.int/wipolex/en/text/295690

10. Dyrektyva Yevropeiskoho Parlamentu i Rady (YeS) 2019/790 vid 17.04.2019 pro avtorske pravo i sumizhni prava na Yedynomu tsyfrovomu rynku. OJ L 130. 17.05.2019. P. 92–125. Retrieved from: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32019L0790

11. Yevrointehratsiia avtorskoho prava ta vyklyky tsyfrovoi epokhy. Ukrainskyi natsionalnyi ofis intelektualnoi vlasnosti ta innovatsii. 27.04.2026. Retrieved from: https://nipo.gov.ua/ipw2026-ievrointehratsiia-avtorskoho-prava-dyskusia/

12. Lehrman, et al. (2025). v. Lovo, Inc., No. 1:24-cv-03770-JPO, U.S. Dist. LEXIS 131464, Opinion and Order of 10 July 2025, United States District Court for the Southern District of New York. Retrieved from: https://law.justia.com/cases/federal/district-courts/new-york/nysdce/1:2024cv03770/621575/45/

13. Rehlament Yevropeiskoho Parlamentu i Rady (YeS) 2016/679 vid 27.04.2016 pro zakhyst fizychnykh osib u zviazku z opratsiuvanniam personalnykh danykh i pro vilnyi rukh takykh

danykh, statti 4(14), 9. OJ L 119. 04.05.2016. P. 1–88. Retrieved from: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32016R0679

14. Pro zakhyst personalnykh danykh : Zakon Ukrainy vid 01.06.2010 № 2297-VI: stanom na 14 cherv. 2025 r. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text

15. Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence. OJ L, 2024/1689, 12.07.2024. Retrieved from: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32024R1689

16. H.R. 8915 — Nurture Originals, Foster Art, and Keep Entertainment Safe Act of 2026, 119th Congress, introduced 20 May 2026. Retrieved from: https://www.congress.gov/bill/119th-congress/house-bill/8915

17. Owning the Self: Denmark's Copyright Turn Against Deepfakes // Schjødt. 02.09.2025. Retrieved from: https://schjodt.com/news/owning-the-self-denmarks-copyright-turn-against-deepfakes

18. AI Regulatory Horizon Tracker: Denmark // Bird & Bird. Information accurate to 8 July 2026. Retrieved from: https://www.twobirds.com/en/capabilities/artificial-intelligence/ai-legal-services/ai-regulatory-horizon-tracker/denmark

19. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy: Kodeks Ukrainy vid 16.01.2003 № 435-IV : stanom na 5 serp. 2026 r. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text

20. Proiekt Tsyvilnoho kodeksu Ukrainy: zakonoproiekt № 15150 vid 09.04.2026. Verkhovna Rada Ukrainy. Kyiv, 2026. Retrieved from: https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/69837

Дата першого надходження статті до видання: 05.10.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 26.10.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 26.11.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)